

Sygn. akt I ACa 104/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 maja 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Bożena Oworuszko
Sędzia:	SA Ewa Popek (spr.)
Sędzia:	SA Jerzy Nawrocki
Protokolant	st.sekr.sąd. Izabela Lipska

po rozpoznaniu w dniu 21 maja 2013 r. w Lublinie na rozprawie

sprawy z powództwa J. M. i B. M.

przeciwko (...) Spółce Akcyjnej
w W.

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Siedlcach

z dnia 31 grudnia 2012 r. sygn. akt I C 650/12

I. prostuje oznaczenie strony pozwanej w części wstępnej oraz punktach 1, 2, 4 i 5 zaskarżonego wyroku w ten sposób, że po nazwie pozwanego wpisuje jego siedzibę „w W.”;

II. oddala apelację;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powodów J. M. i B. M. kwoty po 1350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt I ACa 104/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 czerwca 2012 roku powodowie B. M.

i J. M. wnieśli o zasądzenie od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz każdego z nich zadośćuczynienia po 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia następującego po upływie 30 dni od doręczenia pozwu do dnia zapłaty z tytułu naruszenia dóbr osobistych oraz zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany (...) Spółka Akcyjna

w W. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 31 grudnia 2012 roku Sąd Okręgowy w Siedlcach:

1. zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powódki B. M. kwotę 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty;
2. zasądził od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej w W. na rzecz powoda J. M. kwotę 60.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty;
3. oddalił powództwo w pozostałym zakresie;
4. zasądził od pozwanego na rzecz powódki B. M. kwotę 100 zł tytułem części opłaty stosunkowej od pozwu oraz kwotę 3.617 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
5. zasądził od pozwanego na rzecz powoda J. M. kwotę 100 zł tytułem części opłaty stosunkowej od pozwu oraz kwotę 3.617 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego;
6. nakazał pobrać na rzecz Skarbu Państwa Sądu Okręgowego w Siedlcach od pozwanego kwotę 380 zł tytułem kosztów opinii biegłych oraz kwotę 5.800 zł tytułem nieuiszczonej części opłaty stosunkowej od pozwu.

W uzasadnieniu wyroku Sąd Okręgowy wskazał na następujące ustalenia i motywy swego rozstrzygnięcia.

W dniu 2 grudnia 2000 roku M. G. umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, iż będąc w stanie po użyciu alkoholu (0,39 promila) oraz nie posiadając uprawnień kierował samochodem osobowym marki F. (...) p nr rej. (...), rozwijając na prostym odcinku drogi nadmierną prędkość, w następstwie czego stracił panowanie nad pojazdem i uderzył w przydrożne drzewo. Jadący z nim pasażerowie, w tym M. M. doznali ciężkich obrażeń ciała. M. M. wskutek doznanych obrażeń zmarł w dniu 6 grudnia 2000 roku. Przed wypadkiem sprawca oraz dwaj pasażerowie M. M. oraz M. P. spożywali wspólnie alkohol. Postanowieniem z dnia (...) roku Sąd Rejonowy w B. zastosował wobec sprawcy wypadku M. G. środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora sądowego.

Pozwany odpowiada za skutki tego zdarzenia na mocy zawartej umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Wyrokiem z 23 maja 2005 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił powództwo powodów o zasądzenie odszkodowania.

M. M. w dacie wypadku miał 16 lat. Mieszkał razem z rodzicami w domu rodzinnym w P.. Był uczniem klasy I szkoły zawodowej o specjalności mechanizacja rolnictwa w Ł.. Uczył się przeciętnie, nie sprawiał większych kłopotów wychowawczych. M. M. pomagał rodzicom w prowadzeniu gospodarstwa rolnego. Miał w przyszłości przejąć je po nich. Lubił jeździć ciągnikiem. Był najmłodszym dzieckiem powodów, miał dwóch starszych braci. Jeden z nich mieszkał już wówczas poza domem. Obecnie z powodami mieszka syn K. ze swoją rodziną. Ma jedno dziecko. Drugi syn mieszka w B..

J. M. ma (...). Z zawodu był rolnikiem. Obecnie przebywa na rencie strukturalnej. Od śmierci syna zamknął się w sobie, nie rozmawia. Jak się odzywa, to tylko celem powiedzenia rzeczy, które są w tym momencie potrzebne. Jak wynika z opinii biegłych psychiatry E. K. i psychologa M. J., powód cierpi na przewlekłe zaburzenia subdepresyjne, których początek prawdopodobnie ma przyczynowy związek ze śmiercią syna. Rozpoznawane przez biegłych zaburzenia adaptacyjno-depresyjno-lękowe w 2005 roku i stwierdzone wówczas objawy wskazują na przekroczenie reakcji żałoby, których czas trwania jest trudny do oceny. Powód nie podjął leczenia psychiatrycznego. Zdaniem biegłych istnieje duże prawdopodobieństwo, że prawidłowe leczenie znacznie skróciłoby czas trwania zaburzeń lub ich całkowite usunięcie. Z opinii biegłego psychiatry M. M. (1) oraz biegłej psycholog M. S. wynika,

iż wskutek śmierci syna u powoda powstał uszczerbek na zdrowiu w wysokości 5%. Występowały u niego przewlekłe zaburzenia adaptacyjno-depresyjno-lękowe. Źródłem cierpienia była utrata syna w wypadku.

B. M. ma (...), nie ma żadnego zawodu. Wiosną 2004 roku podjęła leczenie psychiatryczne, które kontynuowała do jesieni 2004 roku. Rozpoznano początkowo u niej reakcję żałoby, a następnie zaburzenia depresyjno-lękowe. Powódka ponownie podjęła leczenie jesienią 2009 roku

i wówczas rozpoznano u niej epizod depresji umiarkowany. Leczenia nie kontynuowała. Biegli psychiatra E. K. i psycholog M. J. rozpoznali u powódki przebyte zaburzenia depresyjno-lękowe trwające przez okres około 5 lat od tragicznej śmierci syna, czyli przez czas przekraczający reakcję żałoby. Jak wynika z opinii biegłego psychiatry M. M. (1) oraz biegłej psycholog M. S. wskutek śmierci syna u powódki powstał uszczerbek na zdrowiu w wysokości 10%. Występowały u niej przewlekłe zaburzenia adaptacyjno-depresyjno-lękowe.

Powodowie byli właścicielami gospodarstwo rolnego o powierzchni 10 ha, 6,5 ha sprzedali, a resztę uprawia ich syn K..

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie wymienionych w uzasadnieniu dowodów osobowych (zesań świadków A. D., T. D., M. M. (2), K. M., zesań powodów), z dokumentów oraz opinii biegłych z zakresu psychiatrii

i psychologii. Sąd Okręgowy uznał wymienione dowody za wiarygodne w całości, za wyjątkiem zesań M. G., którym odmówił wiary w części dotyczącej twierdzeń, w których świadek opisał naganne zachowania syna powodów wobec rodziców.

Dokonując oceny ustalonych okoliczności faktycznych Sąd Okręgowy poniósł, że zasadę odpowiedzialności pozwanego określa art. 34 ust. 1 ustawy

z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.), który kształtuje granice odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciela, będącą pochodną odpowiedzialności cywilnej ubezpieczonego wynikającej z art. 436 § 1 i 2 k.c. oraz art. 435 § 1 k.c. W przypadku szkód na osobie (uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia lub śmierć poszkodowanego) stosuje się ogólne zasady odszkodowawcze, przyjęte w kodeksie cywilnym w art. 444-449 k.c. w związku z art. 361-363 k.c. Ubezpieczyciel odpowiada za wszelkie szkody związane

z ruchem pojazdu, chyba że ustawodawca wyraźnie którąś z nich wyłączył. Nie ma przepisu wskazującego na wyłączenie odpowiedzialności pozwanego za naruszenie dóbr osobistych w związku ze spowodowaniem wypadku. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10 (LEX

nr 604152) stwierdził, że najbliższemu członkowi rodziny zmarłego (na skutek obrażeń odniesionych w wypadku drogowym) przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Pozwany nie kwestionował swojej odpowiedzialności w zakresie odszkodowania, co do zasady wypłacając powodom pewne świadczenia. Kwestionował natomiast roszczenie powodów

w zakresie zadośćuczynienia wynikającego z naruszenia ich dóbr osobistych. Zdaniem Sądu Okręgowego prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. Postępowanie dowodowe wykazało, że więź między zmarłym a powodami była bardzo silna. Reakcja żałoby trwała ponad 5 lat., Przedwczesna śmierć naruszyła dobro osobiste powodów jakim jest więź rodzinna, dająca możliwość funkcjonowania w pełnej rodzinie. Zadośćuczynienie ma zrekompensować, niezależnie od bólu spowodowanego śmiercią osoby bliskiej, krzywdę spowodowaną przedwczesną utratą członka rodziny. Wobec tego Sąd Okręgowy na podstawie art. 448 k.c. zasądził na rzecz powodów odpowiednie zadośćuczynienie, którego rolą jest złagodzenie skutków negatywnych doznań wynikających z naruszenia dóbr osobistych. Przy określeniu wysokości zadośćuczynienia Sąd Okręgowy uwzględnił nieodwracalny rozmiar krzywdy, jakiej doznali powodowie. B. M. do chwili obecnej, to jest po upływie 12 lat od zdarzenia, nadal bardzo przeżywa śmierć syna, nie jest w stanie o tym

mówić, płacze, jej reakcja na śmierć syna i skutki istnieją do chwili obecnej. Również J. M. do chwili obecnej nie pogodził się ze śmiercią syna, jest zamknięty w sobie, nie rozmawia.

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że zgodnie z art. 362 k.c. obowiązek naprawienia szkody ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, jeżeli poszkodowany przyczynił się do powstania szkody, przy czym wobec odpowiedzialności samoistnego posiadacza pojazdu na zasadzie ryzyka nie jest istotne, czy przyczynienie się poszkodowanego było przez niego zawinione. Pozwany przyjął 30% przyczynienie się M. M. do powstania szkody. W ocenie Sądu Okręgowego okoliczności wypadku, w szczególności fakt jazdy z kierowcą, który wcześniej pił alkohol i nie miał uprawnień do kierowania samochodem, wskazują, iż przyczynienie do powstania szkody ze strony M. M. należy określić na 30%.

Mając na uwadze powyższe ustalenia i rozważania Sąd Okręgowy zasądził z tytułu zadośćuczynienia na rzecz każdego z powodów kwoty po 60.000 zł, wskazując jednocześnie, że obejmują one 30% przyczynienie się syna powodów do powstania szkody. Odsetki ustawowe zostały zasądzone od daty wydania wyroku, gdyż dopiero wówczas znane były wszystkie okoliczności decydujące o wysokości zadośćuczynienia, a wcześniej pozwany nie pozostawał w opóźnieniu.

Sąd Okręgowy orzekł o kosztach procesu oraz nieuiszczonych kosztach sądowych na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając go w całości oraz zarzucając:

I. naruszenie prawa materialnego w szczególności:

a) art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c. i 24 k.c. poprzez ustalenie, że wskutek śmierci M. M. doszło do naruszenia dóbr osobistych powodów w postaci prawa do życia w rodzinie, które uzasadnia zasądzenie zadośćuczynienia dla każdego z nich;

b) § 10 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 roku w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 26, poz. 310 ze zm.) i ustalenie, że naruszenie dóbr osobistych mieści się w katalogu następstw szkody wyrządzonej w związku z ruchem pojazdów mechanicznych wymienionych w tym przepisie;

c) art. 445 § 1 k.c. poprzez ustalenie, że w sytuacji powodów odpowiednią kwotą zadośćuczynienia jest kwota 60.000 zł dla każdego z nich;

2. naruszenie prawa procesowego - art. 233 § 1 k.p.c. polegające na nieprawidłowej ocenie dowodów zebranych w sprawie i wyciągnięciu błędnych wniosków, w szczególności przez ustalenie, że czyn niedozwolony (...) doprowadził do naruszenia dóbr osobistych powodów w postaci więzi rodzinnych, co uzasadnia zasądzenie zadośćuczynienia w kwocie po 60.000 zł dla każdego z powodów.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na apelację powodowie wnieśli o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje: apelacja pozwanego nie jest zasadna.

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. (pkt 2 apelacji) nie zasługuje na uwzględnienie.

Przepis art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy oceny dowodów i stanowi, że sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

W orzecznictwie wskazano, iż jego naruszenie może polegać na błędnym uznaniu, że przeprowadzony w sprawie dowód ma moc dowodową i jest wiarygodny albo że nie ma mocy dowodowej lub nie jest wiarygodny. Jednocześnie przyjęto, że prawidłowe postawienie tego zarzutu wymaga wskazania przez skarżącego konkretnych zasad lub przepisów, które naruszył sąd przy ocenie poszczególnych, określonych dowodów (wyrok SN z dnia

28 kwietnia 2004 roku, V CK 398/03, LEX nr 174215; wyrok SN z dnia

13 października 2004 roku, III CK 245/04, LEX nr 174185). Prawidłowe zarzucenie naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wskazania konkretnego dowodu przeprowadzonego w sprawie, którego zarzut ten dotyczy i podania, w czym skarżący upatruje wadliwą jego ocenę. Apelacja tak wymaganych zarzutów nie przedstawia i nie wykazuje, aby ocena dowodów oraz oparte na niej wnioski były dotknięte powyższymi uchybieniami. W ramach zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. pozwany nie wymieniał dowodów, które zostały ocenione wadliwie i nie prezentował argumentów, które świadczyłyby o błędnej ocenie poszczególnych dowodów. Nieprawidłowa ocena dowodów - zdaniem pozwanego - miała polegać na tym, że Sąd Okręgowy wyciągnął „błędne wnioski poprzez ustalenie, że czyn niedozwolony doprowadził do naruszenia dóbr osobistych powodów w postaci więzi rodzinnych, co uzasadnia zasądzenie zadośćuczynienia w kwotach po 60.000 zł na rzecz każdego

z powodów”. Takie sformułowanie zarzutu świadczy o tym, że w istocie apelującemu chodziło o nieprawidłową ocenę prawną ustalonych okoliczności faktycznych. Pozwany zmierzał do wykazania braku podstaw do zastosowania art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c., jak również kwestionował wysokości zadośćuczynienia określonego przez Sąd Okręgowy na kwoty po 60.00 zł na rzecz każdego z powodów. Zatem zarzut ten zmierzał w istocie do wykazania naruszenia przepisów prawa materialnego – art. 448 k.c. w związku z art. 24 k.c. poprzez nieprawidłowe zastosowanie.

Zarzuty naruszenia art. 448 k.c. w związku z art. 23 k.c. i 24 k.c.

(pkt 1a apelacji) oraz § 10 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 24 marca 2000 roku w sprawie ogólnych warunków ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (pkt 1b apelacji) nie zasługują na uwzględnienie.

Na wstępie oceny zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego zwrócić należy na nieprawidłowe ich sformułowanie. Naruszenie prawa materialnego może nastąpić bądź poprzez jego błędną wykładnię - czyli poprzez mylne rozumienie treści określonej normy prawnej, albo poprzez jego niewłaściwe zastosowanie, czyli poprzez błędne uznanie, iż do danego ustalonego stanu faktycznego ma zastosowanie dany przepis prawa materialnego, albo też odwrotnie, tzn. przepis, który winien mieć zastosowanie w danym stanie faktycznym - nie został zastosowany (szerzej w tym zakresie por. postanowienie SN z 15 października 2001 roku, I CKN 102/99; wyrok SN

z 5 października 2000 roku, II CKN 300/00; postanowienie SN z 28 maja 1999 roku, I CKN 267/99, Prok. i Pr. 1999/11-12/34; wyrok SN z 19 stycznia 1998 roku, I CKN 424/97, OSNC 1998 nr 9, poz. 136, wyrok SN z dnia 26 marca 2004 roku, IV CK 208/03 LEX nr 182074; postanowienie SN z dnia 18 marca 2009 roku, IV CSK 407/08, LEX nr 511007).

Analiza zarzutów naruszenia przepisów prawa materialnego podniesionych w apelacji w pkt 1 a i b wskazuje na to, że pozwany powoływał się na ich niewłaściwe zastosowanie. Zdaniem pozwanego przepisy art. 448 k.c., art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w ogóle nie miały zastosowania w niniejszej sprawie. Takie zarzuty należy ocenić jako bezzasadne.

W tym miejscu podnieść należy, że Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny, który nie jest kwestionowany w apelacji. Ustalenia te Sąd Apelacyjny podziela w całości i przyjmuje za własne. Stan faktyczny ustalony przez Sąd Okręgowy jest miarodajny do oceny, czy doszło do naruszenia przepisów prawa materialnego. Istota sporu w niniejszej sprawie sprowadza się do zarzutu ujętego w punktach 1 a i b apelacji, czyli zagadnienia prawnego przysługiwania powodom, jako najbliższym członkom rodziny zmarłego M. M., na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. – zadośćuczynienia pieniężnego za doznana krzywdę, w sytuacji, gdy śmierć syna powodów nastąpiła na skutek deliktu (wypadku komunikacyjnego), który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. Rozstrzygając to zagadnienie prawne i dokonując oceny zarzutów apelacji naruszenia przepisów prawa materialnego Sąd Apelacyjny miał na uwadze, że było ono już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego.

W wyroku z dnia 14 stycznia 2010 roku, IV CSK 307/09 (OSP 2011, nr 2, poz.15, LEX nr 599865) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że „spowodowanie śmierci osoby bliskiej przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 30 maja 2008 roku o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731) mogło stanowić naruszenie dóbr osobistych najbliższych członków rodziny zmarłego i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.”. W uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy wyjaśnił, że: 1) „rodzina jako związek najbliższych osób, które łączy szczególna więź wynikająca najczęściej z pokrewieństwa i zawarcia małżeństwa, podlega ochronie prawa. Dotyczy to odpowiednio ochrony prawa do życia rodzinnego obejmującego istnienie różnego rodzaju więzi rodzinnych. Dobro rodziny jest nie tylko wartością powszechnie akceptowaną społecznie, ale także uznaną za dobro podlegające ochronie konstytucyjnej. Artykuł 71 Konstytucji stanowi, że Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej ma obowiązek uwzględniania dobra rodziny. Dobro rodziny wymienia także art. 23 k.r.o., zaliczając obowiązek współdziałania dla dobra rodziny do podstawowych obowiązków małżonków. Więź rodzinna odgrywa doniosłą rolę, zapewniając członkom rodziny m.in. poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną oraz gwarantuje wzajemną pomoc w wychowaniu dzieci i zapewnieniu im możliwości kształcenia. Należy zatem przyjąć, że prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi dobro osobiste członków rodziny i podlega ochronie na podstawie art. 23 i 24 k.c. W konkretnym stanie faktycznym spowodowanie śmierci osoby bliskiej może zatem stanowić naruszenie dóbr osobistych członków jej rodziny i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c.”;

2) „art. 446 § 4 w relacji do art. 448 k.c. poszerzył możliwość uzyskania zadośćuczynienia, co ma także znaczenie dla rozmiarów przyznawanego zadośćuczynienia. Wprowadzenie art. 446 § 4 k.c. nie powinno być natomiast rozumiane w ten sposób, że w dotychczasowym stanie prawnym art. 448 k.c. nie mógł stanowić podstawy przyznania zadośćuczynienia za śmierć osoby bliskiej. Takie stwierdzenie oznaczałoby, że chwila, w której zaszło zdarzenie będące źródłem szkody, decydująca - zgodnie z wyborem ustawodawcy - o możliwości zastosowania art. 446 § 4 k.c., rozstrzygałaby definitywnie o istnieniu lub braku istnienia uprawnienia do uzyskania zadośćuczynienia za krzywdę spowodowaną śmiercią osoby bliskiej, bez względu na rodzaj tej krzywdy. Prowadziłoby to do radykalnego zróżnicowania sytuacji osób, które doznały krzywdy o podobnym charakterze, nawet w krótkich odstępach czasu, co jest trudne do zaakceptowania”.

W kolejnych orzeczeniach: z dnia 22 października 2010 roku, III CZP 76/10 (LEX nr 604152, Biul. SN 2010, nr 10, poz. 11), z dnia 10 listopada 2010 roku, II CSK 248/10 (LEX nr 785681), z dnia 11 maja 2011 roku, I CSK 621/10 (LEX nr 848128), z dnia 13 lipca 2011 roku, III CZP 32/11 (OSNC 2012, nr 1, poz. 10), z dnia 15 marca 2012 roku, CSK 314/11 (LEX nr 1164718) Sąd Najwyższy konsekwentnie stał na stanowisku, że „najbliższemu członkowi rodziny zmarłego przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, gdy śmierć nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku”.

Stanowisko, że również na gruncie dotychczasowego stanu prawnego można było przyznać osobom najbliższym zmarłego zadośćuczynienie pieniężne na podstawie art. 448 k.c., wyraził też Sąd Apelacyjny w Łodzi w uzasadnieniu u wyroku z dnia 14 kwietnia 2010 roku, I ACa 178/10 (LEX nr 715515), Sąd Apelacyjny we Wrocławiu w wyroku z dnia 10 lutego 2012 roku, I ACa 1380/11 (LEX nr 11713130) oraz Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyrokach z dnia 20 kwietnia 2011 roku, I ACa 104/11 (nie publ.) oraz z dnia 24 sierpnia 2011 roku, I ACa 295/11 (nie publ.).

W tym stanie rzeczy należy uznać, że prezentowany wyżej pogląd został w judykaturze już ukształtowany. Sąd Apelacyjny rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela zaprezentowaną wyżej tak ukształtowaną linię orzecniczą. Wymienione wyżej orzeczenia Sądu Najwyższego i Sądów Apelacyjnych przesądzają, że więź rodzinna jest dobrem osobistym, a jego naruszenie uzasadnia przyznanie zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. w sytuacji gdyż śmierć członka rodziny nastąpiła na skutek deliktu (wypadku komunikacyjnego), który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku.

Zgodnie z utrwalonym już zaprezentowanym wyżej stanowiskiem Sądu Najwyższego zakres odpowiedzialności ubezpieczyciela obejmuje także krzywdę jakiej doznała na skutek deliktu nie tylko osoba bezpośrednio jego konsekwencjami dotknięta ale także taka, a jest z nią z pewnością członkiem najbliższej rodziny zmarłego, która na skutek wywołanej tym deliktem śmierci doznała krzywdy wynikającej z nagłego i zupełnie nie spodziewanego zerwania więzi rodzinnych.

Odnosić również należy poglądy przeciwne wyrażone przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w uzasadnieniu wyroku z dnia 15 kwietnia 2010 roku,

I ACa 207/10 (LEX nr 628183) oraz Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 15 lipca 2010 roku, I ACa 437/10 (OSA w Łodzi nr 3, poz. 23 s. 3). Są to jednak wypowiedzi odosobnione, na tle wyżej zaprezentowanej linii orzeczniczej.

W niniejszej sprawie zawinione działanie sprawcy wypadku, za którego pozwany odpowiada gwarancyjnie, spowodowało śmierć M. M.,

na skutek czego powodowie utracili najmłodszego syna. Postępowanie dowodowe wykazało, że więź między powodami a zmarłym synem była bardzo silna. Tym samym jego przedwczesna śmierć naruszyła dobro osobiste powodów, jakim jest więź rodzinna, dająca możliwość funkcjonowania w pełnej rodzinie. W takim wypadku zadośćuczynienie ma zrekomensować, niezależnie od bólu spowodowanego śmiercią osoby bliskiej, właśnie krzywdę spowodowaną przedwczesną utratą członka rodziny. Szerokie ujęcie art. 448 k.c. pozwala na zasądzenie zadośćuczynienia za naruszenie każdego dobra osobistego. Sąd Okręgowy trafnie zatem uznał, że powodom przysługuje na podstawie art. 448 k.c. w związku z art. 24 § 1 k.c. zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę, w sytuacji gdy śmierć ich syna M. M. nastąpiła na skutek deliktu, który miał miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 roku. W ocenie Sądu Apelacyjnego, przyznane z tego tytułu kwoty są odpowiednie, mając na uwadze wszystkie okoliczności faktyczne sprawy. Określenie zadośćuczynienia stanowi atrybut Sądu pierwszej instancji. Sąd drugiej instancji może korygować wysokość zadośćuczynienia tylko wówczas, gdy zadośćuczynienie jest niewspółmiernie nieodpowiednie jako rażąco wygórowane lub rażąco niskie, albo jeżeli Sąd pierwszej instancji przyznał je

w rozmiarze mniejszym, niż usprawiedliwiony wynikiem postępowania (por. wyrok SN z dnia 9 lipca 1970 roku, III PRN 39/70, OSNCP 1971, z. 3, poz. 53 oraz uzasadnienie wyroku SN z dnia 29 września 20002 roku, V CKN 527/00, OSNC 2001, z. 3, poz. 42). Sąd Okręgowy określając wysokość zadośćuczynienia należnego na rzecz każdego z powodów wymienił wszystkie okoliczności mające wpływ na rozmiar krzywdy doznanej na skutek śmierci M. M.. Uwzględnił również przyczynienie się zmarłego syna powodów do powstania szkody. W tym miejscu podkreślić należy, że apelujący nie kwestionował stopnia przyczynienia przyjętego przez Sąd Okręgowy. Wysokość zadośćuczynienia określona przez Sąd Okręgowy

w oparciu o art. 448 k.c. jest odpowiednia, zważywszy na rozmiar doznanej przez powodów krzywdy. Zważyć należy, że zadośćuczynienie powinno mieć przede wszystkim kompensacyjny charakter, musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość i uwzględniać okoliczności konkretnej sprawy. Wszystkie okoliczności sprawy (które zostały wymienione przez Sąd Okręgowy i zostały przytoczone w całości w części wstępnej niniejszego uzasadnienia) jednoznacznie wskazują, że wysokość sumy ustalona przez Sąd Okręgowy nie jest rażąco zawyżona.

Zarzut naruszenia art. 445 § 1 k.c. jest oczywiście nieuzasadniony.

Sąd Okręgowy prawidłowo nie stosował tego przepisu, ponieważ zważywszy na podstawę faktyczną żądania, powodowie nie dochodzili zadośćuczynienia w oparciu o art. 445 § 1 k.c. Jak wynika z uzasadnienia pozwu powodowie żądali zasądzenia zadośćuczynienia z uwagi na naruszenie ich dóbr osobistych. Podstawą prawną zasądzenia zadośćuczynienia był art. 448 k.c.

w związku z art. 24 k.c. O ile pozwany w ramach zarzutu naruszenia art. 445 § 1 k.c. kwestionował wysokość zasądzanego zadośćuczynienia, to kwestia ta została omówiona powyżej.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd Apelacyjny uznając,

że zaskarżony wyrok jest prawidłowy, na podstawie art. 385 k.p.c., oddalił apelację pozwanego jako bezzasadną.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Apelacyjny postanowił mając na uwadze wynik postępowania odwoławczego oraz art. 98 § 1 k.p.c.

w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Apelacja pozwanego została oddalona w całości. W związku z tym Sąd Apelacyjny zasądził od apelującego na rzecz powodów

z tytułu kosztów postępowania odwoławczego kwoty 1.350 zł ($1/2 \times 2.700$ zł) stanowiące wynagrodzenie pełnomocnika, określone zgodnie z § 6 pkt 6 w związku z § 13 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.